

ליל שבת קודש פרשת שלח ה'תש"ס

בליל שבת קודש בסעודה ראשונה דיבר מוהרא"ש נ"י דיבורים נוראים ונפלאים מאד על פי דברי רביז"ל בליקוטי מוהר"ן חלק ב' סי' נ"ח, המדבר מהשגות הצדיקים, עיין שם.

פתח ואמר מוהרא"ש נ"י, רביז"ל אומר, יש בני-אדם שאומרים, שפשהצדיק גדול במעלה, מחמת גדלתו אינו יכול להשגיח ולהסתפל על בני העולם, פי הוא רחוק מהעולם, ובאמת אינו כן, פי אדרבא, פשהצדיק גדול מאד, הוא יכול להשגיח ולהסתפל יותר על העולם, וכמו שמצינו ברפן יוחנן בן זכאי, שבודאי היה גדול במעלה מאד מאד, יותר ויותר הרבה מהצדיקים שבזמן הזה, ואף-על-פי-כן אמר: 'אוי לי אם אמר, אוי לי אם לא אמר' (פלים פרק יז משנה טז), נמצא שרפן יוחנן בן זכאי היה בקי כל-כך בתוך העולם, עד שהיה מתירא לומר דברי-תורה, שלא ילמדו ממנו הרמאים הרי שהיה בקי מאד בהעולם, עד שאדרבא, היה מתירא פן ילמדו ממנו רמאות, פי באמת כל מה ששהצדיק גדול ביותר, יכול להשגיח ולהסתפל בעולם יותר, פי הלא השם יתברך הוא מרומם ומנשא מאד מאד מן העולם, ואף-על-פי-כן הוא משגיח בהשגחה פרטית על כל העולם, פי באמת מי שהוא יש, אזי אינו יכול להיות בכל מקום בבת-אחת, פי מה שהוא ישות, פשהוא עומד פאן אינו פאן, פגון פשהוא באיזה עבודת השם, אינו יכול להסתפל בעולם, אבל מי שהוא אין, אין מקום שלא יהיה שם, פי אין לו מקום כלל, ועל-כן כל מה ששהצדיק נכלל יותר באין, הוא יכול להשגיח ולהסתפל בעולם ביותר, פי אין שידך לומר עליו שהוא במקום גבוה ורחוק מהעולם, פי אין לו מקום כלל, וכמו שמובא בדברינו (לקוטי מוהר"ן חלק א' סי' קס"ב) בשם המגיד, עד כאן לשון רביז"ל.

והסביר מוהרא"ש נ"י, כי הנה בעוצם מעלת גדולת הצדיק, אין להרבה בני אדם השגה נכונה, ונדמה להם כשהצדיק הוא גדול במעלה מאד, וזיכך את עצמו מכל חיזו דהאי עלמא לגמרי, אזי אין לו הבנה והשגה במה שנעשה כאן בזה העולם הגשמי, כי הוא מופרש ומובדל מן העולם לגמרי, ואיך יבין הנעשה בה? ובאמת הוא בדיוק ההיפוך, שכל מה ששהצדיק גדול במעלה מאד, וכבר זיכך וסיהר עצמו מכל חיזו דהאי עלמא, כן הוא מבין יותר מה שנעשה כאן בזה העולם, והוא יותר בקי במעשה בני אדם מאנשים אחרים, כי דייקא מחמת גדולתו ורוממותו, הוא

מבין היטיב היטיב את כל פרט ופרט שנעשה כאן בזה העולם, ויכול לתת עצות בכל מיני ענינים הנעשים בזה העולם, ואין נעלם ממנו שום דבר כלל, וכמו שאמר התנא הקדוש רבי יוחנן בן זכאי (כלים פרק י"ז) אוי לי אם אומר, אוי לי אם לא אומר, כי היה מדבר מהלכה הנוגע לגניבת הגנבים, ופיחד אם יגיד, אוי ילמדו ממנו הרמאים איך לגנוב, אבל אוי לי אם לא אומר, כי אז יאמרו בני אדם, שאין הצדיקים בקיאים במעשה הרמאים, וזה בוודאי אינו, כי הצדיקים הגדולים בקיאים במעשה הרמאים מאד, ולא נעלם מהם שום דבר כלל, אבל מחמת שקדושתם ומעלתם נסתר מבני אדם, לכן נדמה לאנשי עולם כאילו הם בטלנים, ואינם מבינים במעשה בני אדם, אבל האמת אינו כן וכנ"ל.

ורביז"ל מסביר לנו כאן, שכן הוא גם בענין גדולת השם יתברך, שיש בני אדם שנדמה להם שהשם יתברך כל כך גדול, עד שאינו משגיח במעשה התחתונים חס ושלום, ומזה נמשך פגם כפירת הכופרים והאפיקורסים, שעושים השם יתברך כל כך גדול, ואחר כך אומרים שאין הקדוש ברוך הוא משגיח במעשה התחתונים חס ושלום, וכאילו לא מתאים אליו יתברך להסתכל בתחתונים, וזה שקר מוחלט, כי אדרבה, זהו גדולתו ורוממותו יתברך, ששולט בעליונים ובתחתונים כאחד, ואין שום מציאות בלעדו יתברך כלל, כי בין הרוחניות, ובין הגשמיות, הכל אחדות אחד, והוא יתברך מחיה מהווה ומקיים את כולם, וזהו עוצם גדולתו יתברך, שנמצא למטה ולמעלה כאחד, בבחינת (תהלים קי"ג) מי כה' אלקינו המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ, שהוא יתברך מגביהי לשבת למעלה למעלה ברום גבהי מרומים, אבל אף על פי כן משפילי לראות בשמים ובארץ, כי זהו גדולתו יתברך, שמחבר רוחניות וגשמיות ביחד, ואין שום מציאות בלעדו יתברך כלל.

ורביז"ל מגלה לנו כאן, שעיקר הסוד איך זוכין להגיע אל השגה זו, הוא על ידי ביטול, היינו שאדם יבטל את עצמו לגמרי כאפס וכאין, ולא יהיה לו שום ישות ומציאות בזה העולם, ואז מיד שאין לו ישות ומציאות בזה העולם, יכול להיות למטה ולמעלה כאחד, כי רק מי שיש לו ישות ומציאות, אי אפשר לו להיות בשני מקומות כאחד, כי כשהוא במקום אחד, אי אפשר לו להיות במקום אחר, אבל מי שאין לו שום ישות ומציאות, והוא אפס ואין לגמרי, הרי אינו מצומצם בשום מקום כלל, ואם כן יכול להיות בכל מקום בפעם אחת ממש, כי אין המקום מצמצם אותו כלל, וזהו עוצם מעלת הצדיקים שכבר ביטלו את עצמם לגמרי מזה העולם, ומחמת זה הם נמצאים בכל מקום, ומבינים מאד במעשה התחתונים, ועוד יותר מבני אדם שנמצאים בגשמיות זה העולם ממש, ולכן אשרי המתקרב לצדיקים

כאלו וממשיך על עצמו לימודם הנוראה והנפלאה, כי אז גם הוא יזכה להכלל בקדושתם ולהתדבק בו יתברך באמת, אשרי לו ואשרי חלקו.

וקישר מוהרא"ש נ"י את ענין הנ"ל לפרשת השבוע בקשר נורא ונפלא מאד, כי הנה מצינו בפרשת השבוע את פגם המרגלים, שמיאנו בקדושת ארץ ישראל, ונכשלו בפגם הכפירות, עד שאמרו (במדבר י"ג) לא נוכל לעלות כי חזק הוא ממנו, ופירש"י, כביכול כלפי מעלה אמרו, אין בעל הבית יכול להוציא כליו משם, כי המרגלים נכשלו בפגם הנ"ל, שנדמה להם כפי גדולתו יתברך, אין מתאים לו כביכול להשגיח במעשה התחתונים, ואם כן למה לעם ישראל ליכנס לארץ גשמי ששם יהיה הנהגה של טבע, יותר טוב לישאר במדבר תחת הנהגה נסי, של מן ובאר וענני הכבוד, ולא יהיה להם עסק עם טבע כלל, כי שם בארץ ישראל נדמה להם שהכל מתנהג על פי הטבע, וצריכין לירד אל תוך גשמיות וארציות, ונדמה להם שלא ימצאו את כבודו יתברך שם, ובאמת זה היה טעות גדול, כי דייקא זהו רוממותו וגדולתו יתברך, שאלקותו מתלבש גם במעשה התחתונים, וכל מה שנעשה כאן בזה העולם התחתון, הוא בהגשחה נוראה ונפלאה מאד, וכל מה שראו אז אצל הכנענים, היה באמת רק לטובתם, שהקדוש ברוך הוא עשה שיהיו עסוקים בקבורת מתייהם, כדי שלא יתנו עין עליהם, אבל הם הפכו את הכל, ונדמה להם שזהו מחמת חסרון השגחה חס ושלום, וזה גרם להם להוציא דיבה כמו שהוציאו.

וזהו מה שאמרו (שם) ושם ראינו את הנפילים בני ענק מן הנפילים ונהי בעינינו כחגבים וכך היינו בעיניהם, ופירש"י, מבני שמחזאי ועזאל שנפלו מן השמים בימי דור אנוש, כי הם הנפילים המוזכרים בפרשת בראשית, וכמו שכתוב (בראשית ו') הנפילים היו בארץ בימים ההם וגו', שהם המלאכים שקיטרגו על בריאת האדם בזה העולם, ואמרו להקדוש ברוך הוא (תהלים ח') מה אדם כי תזכרנו, שאין כדאי לבראות את האדם שיחטא לפניך, ואמר להם הקדוש ברוך הוא, וכי בחנם נקראתי רחום, וכי בחנם נקראתי חנון, הרי יכול לשוב בתשובה ואני מקבלו, ואז אמר הקדוש ברוך הוא להמלאכים שירדו לזה העולם ויראו אם יכולים להחזיק מעמד, והם ירדו ונפלו למקום שנפלו, שזהו (בראשית ו') הנפילים היו בארץ וגו' אשר יבואו וגו' אל בנות האדם וגו', כי זה היה הקטרוג שלהם, שלא מתאים להקדוש ברוך הוא לברוא בני אדם בזה העולם הגשמי, ולהוריד עצמו כביכול אליהם, ויותר טוב להתעסק רק בעליונים, אבל הקדוש ברוך הוא אמר להם, שדייקא זהו גדולתו ורוממותו, שיכול לברוא בני אדם בזה העולם הגשמי, והם יחזרו וידבקו בו, ואפילו אם ירדו ויפלו באיזה ירידה ונפילה, הרי יש מצות תשובה, ויכולים לחזור אליו

יתברך, וזהו עיקר גדולתו יתברך, שאפילו הכי רחוקים והכי ירודים יכולים לחזור אליו יתברך, אבל המלאכים המקטרגים לא יוכלו להבין זאת, והם בעצמם ירדו ונפלו בנפילה שאין לה תקומה, וזה מה שראו המרגלים כאן, ושהחליש את דעתם, כי הם ראו הנפילים האלו, שנפלו באין סומך, ונדמה להם שאי אפשר לבן אדם להחזיק מעמד בזה העולם, ולמצוא את גדולתו יתברך בעולם הגשמי הזה, אבל את זה לא הבינו, שמעלת האדם הוא הרבה יותר גדול מן המלאך, כי הוא נברא עם נשמה קדושה וטהורה מרום גבהי מרומים, שיכול להחזיק מעמד אפילו בתוקף הגשמיות והארציות, והעיקר שיעשה אדם את עצמו כאין וכאפס, ולא יהיה לו שום ישות ומציאות בפני עצמו כלל, ואז יכול להיות בכל מקום ממש, ולמצוא את כבודו יתברך בכל מקום שיהיה.

וזהו מה שאמרו המרגלים ונהי בעינינו כחגבים וכן היינו בעיניהם, היינו פגם הענוה הפסולה, כי פתאום נעשו כל כך קטנים בעיניהם, כמו חגבים ממש, כאילו אין להם כוח להחזיק מעמד בזה העולם הגשמי, ושכחו שיש להם כוחות עצומות מצד נשמתם הקדושה להגיע אל כל המעלות הכי גבוהות, וכן אמרו וכן היינו בעיניהם, ואמרו על זה במדרש, איך הייתם יודעים איך עשיתי לכם להיות נראים בעיניהם? כי כאן כפרו בהשגחה עליונה, ושכחו לגמרי שהקדוש משגיח למטה בכל פרט ופרט שבזה העולם, ואין שום טבע כלל, כי גם בתוך הטבע יש השגחה, רק הוא מכוסה ומוסתר תחת לבוש של טבע וגשמיות, אבל מי שיש לו אמונה ברורה ומזוככת בו יתברך, הוא יודע שאין שום טבע כלל, ולכן אין להתפעל כלל מן הנפילים ומבני הענק, כי הם המלאכים שקיטרגו על בריאת האדם, והם לא הבינו את עוצם מעלת האדם שיכול להיות כלול מרוחניות ומגשמיות, מעולם העליון ומעולם התחתון, ואין שום סתירה ביניהם כלל, וכל מה שאדם זוכה להכיר את מעלתו וחשיבותו על המלאכים, ומבטל את עצמו להיות כאין וכאפס ממש, כן זוכה להכלל בו יתברך לגמרי, ולהמשיך על עצמו נועם זיו שכינתו יתברך בכל מקום בואו, והשם יתברך יזכינו להגיע אל דביקות אמיתי ונצחי בו יתברך, ונזכה לעלות ולהתדבק בשרשינו, עדי נזכה להכלל בו יתברך לגמרי מעתה ועד עולם אמן ואמן.

בוקר שבת קודש פרשת שלח ה'תש"ם

בשבת קודש בבוקר, בעת קידושא רבא, דיבר מוהרא"ש נ"י דיבורים נוראים ונפלאים מאד בסיפורי מעשיות של רביז"ל במעשה מהבנים שנחלפו דף רצ"ה עיין שם.

בבקר חזר האדם היער והלך לו, והם היו אוכלים ושותים שם בלילה חזר ובא, ואכלו ושתו ולנו בלילה שמעו קול החיות, שפלם שואגים והומים בקולות משנות, שפל החיות והעופות פלם נתנו בקולם: האריה היה שואג, והלביא הומה בקול אחר, והעופות מצפצפים ומקשקשים בקולם וכן פלם הומים בקולות ובתחלה נזדעזעו מאד, ולא הטו אָזנם אל הקול מחמת הפחד, אחר-כך הטו אָזנם ושמעו, שהוא קול נגינה וזמרה נפלאה ונוראָה מאד והטו אָזנם יותר ושמעו, שהוא קול זמרה ונגינה נפלא מאד מאד, שהוא תענוג נפלא ועצום מאד לשמע זאת, שפל התענוגים של העולם פלם פאין, ואינם נחשבים, ובטלים לגמרי נגד התענוג הנפלא הזה של הנגינה הזאת ודברו ביניהם, שישארו פאין, פי יש להם לאכל ולשתות, ומתענגים בתענוג נפלא כזה, שפל מיני תענוגים בטלים פנגד זה.

פתח ואמר מוהרא"ש נ"י, רביז"ל ממשיך לספר, בבקר חזר האדם היער והלך לו, והם היו אוכלים ושותים שם, בלילה חזר ובא, האדם היער הוא הצדיק האמת שנתגדל ביער בין אילנות ועשבים, והתבודד שם ימים ושנים עד שנכלל בו יתברך לגמרי, והוא היה הולך מביתו בבוקר ורק בלילה חזר לשם, וכמו שהיה מנהג אצל הרבה מגדולי אנשי שלומינו, עובדי ה' האמיתיים, שהיו הולכים מביתם בבוקר אחר תפילת הוותיקין, ולא היו חוזרים עד הלילה, ולא היה בריה בעולם יודעים איפוא הם נמצאים, והיו מתחבאים מבני אדם ועוסקים בתורה ובתפילה ובהתבודדות, ולא הכירו בהם בריה, ועל ידי זה זכו למה שזכו אשרי להם.

ואכלו ושתו ולנו בלילה, כי הבן מלך והבן שפחה כבר קיבלו לימודים נפלאים מן האיש היער שהוא הצדיק האמת, ולכן ידעו איך לבלות ימיהם ולילותיהם באכילה ובשתיה של תורה ותפילה, וכמו שפעם התבטא רביז"ל ואמר (שיחות הר"ן סי' כ"ג), אשרי מי שזוכה לאכול כמה פרקים משניות, ולשתות אחר כך איזה מזמורי תהלים, ולהתלבש באיזה מצוות, כי הכירו שאין שום תכלית אחרת בזה העולם רק לעבדו

יתברך בתורה ובתפילה, וכמו שאמר פעם רביז"ל, מה יש לאדם לעשות בזה העולם, כי אם להתפלל וללמוד ולהתפלל.

בלילה שמעו קול החיות, שפלם שואגים והומים בקולות משנות, שפל החיות והעופות פלם נתנו בקולם: האריה היה שואג, והלביא הומה בקול אחר, והעופות מצפצפים ומקשקשים בקולם, וכן פלם הומים בקולות ובתחלה נזדעזעו מאד, ולא הטו אָזנם אל הקול מחמת הפחד, אחר-כך הטו אָזנם ושמעו, שהוא קול נגינה זמרה נפלאה ונוראה מאד, כי באמת כל הבריאה כולה שר שירה להשם יתברך, וכמו שאמר רביז"ל (שיחות הר"ן סי' נ"ב) מכל הדברים צועק כבוד השם יתברך, רק האדם צריך לזכך את אזניו, ולהטות אותם היטיב לשמוע קולו יתברך הצועק מכל פרט של הבריאה, כי אפילו הדומם מגלה אלקותו יתברך, בבחינת(חבוקק ב') אבן מקיר תזעק, ואמרו חכמינו הקדושים (תענית י"א). אבני ביתו של אדם מעידים עליו וכו', ופעם אמר הבעל שם טוב הקדוש זי"ע, שגם מקול תנועת גלגלי העגלה, יכולים לשמוע קולו יתברך, וכן כל הצומחים מגלים אלקותו יתברך, וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (בראשית רבה פרשה י"ג סי' ב') על הפסוק (בראשית ב') וכל שיח השדה וגו' מלמד שהאילנות משיחים זה עם זה, שהם בחינת שיחת דקלים המוזכר אצל רבי יוחנן בן זכאי (סוכה כ"ח.), וכן כל החיות והעופות שרים שירה אליו יתברך, שהם ענין הפרקי שירה המקובל בידינו מהתנא הקדוש רבי אליעזר הגדול, שכל אחד ואחד אומר השירה השייך לו, וכן המדבר שהוא מין האדם, בוודאי נברא לשיר שירות ותשבחות להשם יתברך תמיד, ומי שמטה אזנו היטיב, שומע איך שכולם מגלים אלקותו יתברך, עד שגם אפילו כששומע עכו"ם מדבר, הוא עושה מדבריו צירופים של שירה להשם יתברך.

והטו אָזנם יותר ושמעו, שהוא קול זמרה ונגינה נפלא מאד מאד, שהוא תענוג נפלא ועצום מאד לשמע זאת, שפל התענוגים של העולם פלם פאין, ואינם נחשבים, ובטלים לגמרי נגד התענוג הנפלא הזה של הנגינה הזאת, כי בודאי זה תענוג עליון ונורא מאד לשמוע איך שכל הבריאה שר שירה להשם יתברך, כי אף על פי שמבחוץ אין זה ניכר כלל, ורוב בני אדם אין להם בזה מושג כלל, כי שומעים קולות פגומות של עולם הזה, איך שבני אדם צועקים ונאנחים על חסרונם וקוצר דעתם, אבל מי שזוכה לזכך ולטהר את אזניו, הרי שומע ניגון נפלא של כל הבריאה, איך שכולם שרים שירה נפלאה אליו יתברך, כי בכל מקום מוקטר ומוגש לשמי (מלאכי א'), ובודאי בכל מקום נמצא כבוד השם יתברך, ואף על פי שיש מקומות מטונפים שאין שם כבודו יתברך בגלוי, בבחינת (ישעיה מ"ב) וכבודי לאחר לא

אתן, אף על פי כן גם הם מוכרחים לקבל חיות ממנו יתברך, כי (תהלים ק"ג) ומלכותו בכל משלה (ליקוטי מוהר"ן חלק ב' סי' י"ב), ולכן לשמוע את הניגון הנפלא הזה, הוא בוודאי תענוג עליון נורא ונפלא, למעלה מכל התענוגים שבעולם, כי הוא מתענג על נועם זיו השכינה, ושומע איך שכבודו יתברך יוצא מכל פרט ופרט של הבריאה.

ודברו ביניהם, שישארו פאן, פי יש להם לאכל ולשתות, ומתענגים בתענוג נפלא כזה, שכל מיני תענוגים בטלים פנגד זה כי זה סימן שיש לאדם שכל ודעת דקדושה, כשזוכה לטעום טעם הצדיק האמת, ומתענג מנועם מתיקות דבריו, והוא מחליט לישאר אצל הצדיק יהיה איך שיהיה, ולא להתרחק ממנו כלל, כי בוודאי האדם צריך סייעתא דשמיא גדול שישאר אצל הצדיק, כי הנה נתלהב מאד מדבריו, והנה בא אחר וקירר אותו, והאדם צריך תמיד לעשות חשבון הנפש לעצמו, מה מרוויח על ידי התקרבותו אל הצדיק, ולזכור היטיב איך שקיבל ממנו אכילה ושתייה פשוטה, להתחיל ללמוד ולהתפלל מה שלא זכה לזה מקודם, ואם כן איך ירחיקו אותו ממנו, ובפרט כשגם זכה להתנוצצות אלקות, שיתגלה לו קצת מנועם זיו שכינת עוזו יתברך, איך יכול לחשוב מחשבות לעזוב את הצדיק חס ושלום, הרי על ידו בוודאי יזכה להגיע אל כל טוב אמיתי ונצחי, ולא יתחרט לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, ולכן כשאדם עושה חשבון כזה לנפשו בוודאי ישאר תמיד אצל הצדיק, והשם יתברך יזכינו להתקרב את צדיקים אמיתיים ולהתאבק בעפר רגליהם, עדי נזכה להמשיך על עצמינו עוצם קדושתם הנוראה, ולהתדבק בו יתברך באמת מעתה ועד עולם אמן ואמן.

סעודה שלישית פרשת שלח ה'תש"ם

בסעודה שלישית, סעודת רעווא דרעווין, דיבר מוהרא"ש נ"י דיבורים נוראים ונפלאים מאד על פי דברי רביז"ל בליקוטי מוהר"ן חלק א' סי' קכ"ט, המדבר מקדושת ארץ ישראל ומקדושת הצדיק, עיין שם.

פתח ואמר מוהרא"ש נ"י, הנה אנחנו מוצאים בפרשת השבוע את פגם המרגלים, ואיך שדיברו לשון הרע על ארץ ישראל, כי כל מה שראו בתוכה היה באמת רק לטובתם, כי כל מה שהקדוש ברוך הוא עושה עם האדם, הכל לטובה, רק הם לא היה להם ההתחזקות הנכונה, והפכו הדברים, ולא הסתכלו על הטוב שבה, והנה רביז"ל שואל (ליקוטי מוהר"ן חלק א' סי' מ"ז) שהן אמת שהמרגלים דיברו רע על ארץ ישראל, אבל איך נכתב השקר שלהם בתורה שהוא תורת אמת? אלא מוכרחים לומר, שבוודאי היה גנוז בתוך דבריהם טוב, רק הם לא ידעו איך לפרש אותה, וזהו מה שרביז"ל מגלה בתורה זו, איך שבדברי המרגלים שאמרו ארץ אוכלת יושביה יש סוד גדול לעבודת השם יתברך, ויכולים להוציא ממנה לימוד עמוק, כי הם אמרו זה על מה שראו הכנענים קוברים מתיהם, ולא הבינו שהקדוש ברוך הוא עשה את זה לטובתם שלא ישימו לב עליהם, ואומר רביז"ל, פשמקרב להצדיק, אף שאינו מקבל ממנו פלל, הוא גם פן טוב מאד, והאמונה לבדה שמאמין בהצדיק, מועיל לעבודת השם יתברך, פי טבע האכילה שהמזון נתהפך לנזון, פגון פשהחי אוכלת צומח פגון עשבים, נתהפכין העשבים לחי, פשנכנסין בתוך מעיה, וכן מחי למדבר, פשהמדבר אוכל החי, נתהפך החי למדבר, ולכל מקום שנכנס לשם המזון שנתחלק להאיברים, נתהפך למהות האיבר ממש שנכנס לשם, פגון החלק מהמזון הנכנס להמח נתהפך למח, והנכנס ללב נתהפך ללב, וכן לשאר האיברים, וזהו ארץ אוכלת יושביה, פי ארץ היא בחינת אמונה, כמו שפתוב (תהלים ל"ז): "שכן ארץ ורעה אמונה" אוכלת יושביה, פי פשנכנס לארץ, שהיא בחינת אמונה, נאכל אצלה, הינו שנתהפך למהותה, הינו פשדבוק להצדיק ומאמין בו, שהיא בחינת ארץ, נאכל להצדיק ונתהפך למהות הצדיק ממש: וכן ארץ ישראל בעצמה, יש לה גם-כן הפח הזה ועל-כן אמרו רבותינו, זכרונם לברכה (פתבות קיא): 'פל היושב בארץ-ישראל שרוי בלא עוון' שנאמר: "העם היושב בה נשוא עון", פי היא 'ארץ אוכלת יושביה', שהיושב שם נאכל אצלה, ונתהפך למהותה הקדוש, ועל פן אפלו 'המהלך ארבע אמות בארץ-ישראל, מבטח לו שהוא בן עולם הבא' כמו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה שם: וזהו גם פן ענין המבאר במקום אחר (ליקוטי מוהר"ן חלק א' סי' ק"א) על פסוק: "בקרב עלי מרעים לאכל את בשרי" שפלל הענין שם, פשאני רוצה שיקרבו תרין רעין דלא מתפרשין, אני צריך לאכל את בשרי, הינו להכניע החמר וזהו: 'לאכל את בשרי', 'לאכל' דיקא שצריך שהנפש תאכל הבשר, שנתהפך למהותה וזהו (שיר השירים ה): "אכלו רעים", הינו תרין רעים דלא מתפרשין, שהם המחין הקדושים, שצריכים שהמח

והדעת הקדושה יאכל את הגוף, דהינו שהגוף יתהפך למהות הנשמה הקדושה, שהוא המה והדעת, שזהו בחינת אכילה, שהמזון נתהפך לזון פנ"ל וזהו: "שכן ארץ ורעה אמונה", הינו שאתה תהיה רועה ומזין את האמונה, הינו שתהיה נאכל להאמונה פנ"ל, בחינת המזון שנתהפך לזון: אך אף-על-פי-כן העקר תלוי ברצון, אם רצונו חזק מאד להתקרב להשם יתברך ולעבד אותו, רק שקשה לו לשפר תאוות גופו, אזי על-ידי התקרבות ואמונת הצדיקים, הוא בחינת אכילה, ונאכל להצדיק, הינו שנתהפך למהותו פנ"ל, אך אם אין רצונו כלל לעבד את השם, לא יועיל לו שום התקרבות לצדיקים, והוא בחינת מזון שאינו נתהפך לזון, פגון אם אוכל אכילה שאין הטבע סובלת אותו, אזי אינו מתעפל ואינו מתהפך לזון, רק הגוף מקיא אותו, פן הוא בחינה זו ממש, פי אינו נאכל כלל להצדיק, אף שמקרב אצלו, פי הצדיק אינו יכול לסבלו, ומקיא אותו, והוא בחינת הפתוב בארץ-ישראל (ויקרא י"ח): "פאשר קאָה את הגוי", דהינו שאינה יכולה לסבלו להיות נאכל אצלה שיתהפך למהותה, רק היא מקיאה אותו, עד כאן לשון רביז"ל:

והסביר מוהרא"ש נ"י, כי הנה גוף ההתקרבות אל כל דבר שבקדושה, אף על פי שאין האדם מרגיש שמקבל שום דבר כלל, הוא טוב מאד, והאמונה לבר שאדם מאמין בהצדיק, ובהדבר שבקדושה, מועיל מאד לעבודת השם יתברך, וסוף כל סוף יזכה להתהפך להדבר שהוא מאמין בו, ונותן רביז"ל דוגמא על זה, כגון כשבעל חי אוכל את עשבי הארץ, הרי העשבים נתהפכים בקרבו למהות הבעל חי ממש, וכן כשאדם אוכל את הבעל חי, הרי הבעל חי נתהפך בקרבו למהות האדם, כי המזון נתהפך לניזון, וכן הוא בהתקרבות אל כל דבר שבקדושה, כשאדם מתקרב אל הדבר שבקדושה, כגון למשל אל הצדיק, או אל ארץ ישראל, והוא מאמין בקדושתם, אזי לאט לאט הוא נתאכל אל הצדיק ואל ארץ ישראל, ונתהפך למהותם, וזהו ארץ אוכלת יושביה, היינו שארץ ישראל אוכל את היושב בה ומהפך אותו למהותה, כי המהות של ארץ ישראל היא אמונה, וכמו שכתוב (תהלים ל"ו) שכן ארץ ורעה אמונה, כי בארץ ישראל מתגלה השגחתו יתברך יותר מבכל העולם, וכמו שכתוב (דברים י"א) תמיד עיני הוי"ה אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה, ולכן כשאדם יושב בארץ ישראל כדי להכיר אותו יתברך, ולמצוא השגחתו יתברך שם, הרי יהיה נאכל למהותה ויתהפך לאמונה.

וכן הוא בענין התקרבות אל הצדיק, הרי כל מהות הצדיק הוא רק לגלות אמונה בעולם, כי זה כל הפצו ורצונו כל ימי חייו, לגלות ולפרסם אלקותו יתברך לכל באי עולם, עד שכולם יכירו אותו יתברך מקטנם עד גדלם, ולכן כל מה שאדם מתקרב אל הצדיק ומאמין בו, אף על פי שאינו מרגיש שמקבל ממנו כלום, לאט לאט הוא נאכל אצל הצדיק, ונתהפך למהותו, כי מרוב הדיבורים ששומע מן הצדיק, והגילוי אלקות שרואה אצלו, נחקק בקרבו הארתו הגדולה, וגם אצלו מתחיל להאיר אור האמונה הקדושה.

וזהו מה שמסיים רביז"ל, שהכל תלוי ברצון, אם האדם רוצה להתקרב אל השם יתברך על ידי הדבר שבקדושה, כגון על ידי הצדיק ועל ידי ארץ ישראל, בוודאי יועיל לו הצדיק וארץ ישראל להתקרב אליו יתברך, אבל אם אין רצונו של אדם להתקרב אל השם יתברך, ובא אל הצדיק להתלוצץ ממנו, או שבא אל ארץ ישראל לעשות שם כרצונו, ולפרוק ממנו עול תורה ומצוות חס ושלוש, אזי אדרבה הצדיק וארץ ישראל יקראו אותו ויהיה נזרק משם, וכמו שכתוב (ויקרא י"ה) ולא תקרא אתכם הארץ וגו', כי בדיוק כמשל הנ"ל, כשאדם אוכל איזה מאכל שאינו טוב, אזי הגוף מקרא אותו, כמו כן הצדיק וארץ ישראל יקראו אותו ולא ישאר אצלם כלל, וצריכין מסירת נפש לישראל אצל הצדיק ולא להתרחק ממנו, וכשרואים אחד שנתרחק מן הצדיק צריכין לדעת שההתקרבות שלו בתחילה לא היתה עם אמת (ספר המדות אות צדיק), וכן לא יחשוב שבארץ ישראל כבר יתפטר מן היצר הרע ולא יצטרך ללחום עמו, אלא אדרבה, יידע נאמנה שבארץ ישראל צריכין מלחמה יתירה כנגד היצר הרע, שהוא חזק ביותר בארץ ישראל, ומתלבש עצמו בכל מיני קליפות קשות עוד יותר מבחוץ לארץ, וכמו שפעם אמר הרה"ק רבי מענדיל וויטעבסקער זי"ע כשבא לארץ ישראל, שבשעה שהיה בחוץ לארץ חשב שהם"מ נמצא בחוץ לארץ, ויש לו רק שליחים בארץ ישראל, אבל כשהגיע לארץ ישראל נתוודע לו שהם"מ נמצא בארץ ישראל, והשליחים שלו נמצאים בחוץ לארץ, כי כל הקדוש מחבירו חרוב מחבירו, ודייקא בארץ ישראל יש התגברות הקליפות מאד, ולכן האדם צריך לבא לארץ ישראל עם רצון חזק להתקרב אליו יתברך, ואז המהות של ארץ ישראל יועיל לו להתקרב אליו יתברך באמת, אבל אם אין רצונו חזק להתקרב אליו יתברך, אזי ארץ ישראל יקרא אותו ויהיה נזרק משם, וכמו שרואים בחוש כמה אנשים בורחים ויורדים מארץ ישראל לחוץ לארץ, מחמת שאינם מוצאים לעצמם מקום שם, וכן הוא בהתקרבות אל הצדיק, אם האדם אינו בא עם כוונה אמיתית להתקרב אל הקדוש ברוך הוא על ידי הצדיק, אזי הצדיק יקרא אותו ולא יזכה לישראל אצלו כלל, ולכן אשרי מי שאינו מטעה את עצמו, ותמיד מוסר את נפשו להתקרב אל כל דבר

שבקדושה, ואז במשך הזמן בוודאי יהיה נמשך עליו קדושה נוראה מאד, ויזכה להתדבק בו יתברך באמת.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שלפי דברי רביז"ל הנ"ל, שגנוז סוד נורא ונפלא כזה בתוך דברי המרגלים, וארץ אוכלת יושביה, הכוונה שכל אחד נתהפך למהות של ארץ ישראל, אם כן במה פגמו המרגלים, ולמה פירשו הדיבורים שלהם לרע? אבל הענין הוא כמבואר בסוף דברי רביז"ל הנ"ל, שהעיקר תלוי ברצון האדם, אם יש לאדם רצון אמיתי להתקרב אליו יתברך, וגם יש לו התחזקות נכונה, להתחזק בכל מה שעובר עליו, אפילו בדברים שנראים לו כרע, אזי סוף כל סוף יהיה נכלל בתוך האמונה הקדושה, ויראה כמו עיניו איך שהכל יתהפך לטובה, אבל אם אין לאדם הרצון האמיתי להתקרב אליו יתברך, ואין לו את מדת ההתחזקות כראוי, אזי מיד שילך לא כפי רצונו, ישבר מאד ויברח מן הקדושה, וזה מה שקרה אצל המרגלים, שהם ראו ארץ אוכלת יושביה כפשוטו, שהרבה בני אדם מתים, ואילו היה להם רצון חזק וההתחזקות אמיתי, אזי היו מאמינים שהכל לטובה, ואז לבסוף היו מבינים למפרע איך שהקדוש ברוך הוא עשה להם טובה נפלאה במה שהכנענים היו עוסקים במתיהם, אבל מחמת שלא היה להם את מדת ההתחזקות כראוי, לכן נדמה להם שעיוותו עליהם את הדין, ולמה צריכין ליכנס לארץ ישראל למות חס ושלום, אבל יהושע וכלב שרוח אחרת היתה עמם, והיו להם ההתחזקות האמיתי של משה רבינו עליו השלום, לכן הם ביטלו את עצמם לגמרי, ולא שאלו שום קושיות, ועל ידי זה זכו למה שזכו, שיהושע הכניס את עם ישראל לארץ ישראל, וכלב קיבל ירושה יפה של חברון בארץ, כי הכל תלוי כפי הרצון וההתחזקות של האדם.

וזהו מה שמפרש הרב ר' אפרימ'ל מפשעדבורז ז"ל (בעל מחבר ספר "עונג שבת") בפרשת השבוע, על מה שמצינו שהמרגלים הביאו עמם חזרה מפרי הארץ, אבל יהושע וכלב לא הביאו כלום, ולכאורה קשה איך קימו את דברי משה רבינו שאמר והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ? ופירש ר' אפרימ'ל הנ"ל, שהמרגלים עשו עיקר ממה שאמר משה רבינו ולקחתם מפרי הארץ, אבל שכחו לגמרי מן ה"והתחזקתם" שזהו העיקר, שיהיה להם התחזקות אמיתי, וידעו מה לפניהם, ואיך להשיב לשולחיהם דבר, אבל יהושע וכלב עשו עיקר מן ה"והתחזקתם", שהיה להם התחזקות אמיתי, להבין שכל מה שהקדוש ברוך הוא עושה הכל לטובה, ולא להטיח דברים כלפי מעלה, וממילא לקחו מפרי הארץ, שלקחו עיקר

הארת הרוחניות של ארץ ישראל, שהוא הארת האמונה הקדושה, ועל ידי זה זכו למה שזכו.

ואמר מוהרא"ש נ"י, שזהו לימוד עמוק לכל אחד ואחד בכל הדורות, איך שצריך התחזקות אמיתי בכל מה שעובר בחיים, כי האדם אינו יודע מה מחכה עליו בחיים, וכשחתן עומד תחת חופתו אינו חולם מה שיהיה עמו בימים הבאים, והנה כשמכין עצמו עם התחזקות אמיתי, שבכל מה שרק יעבור עליו בחיים, הוא יברח אליו יתברך, ויאמין שיד הקדוש ברוך הוא גנוז בכל דבר, אזי יחיה חיים טובים ומתוקים, ויזכה להיות דבוק בו יתברך בדביקות אמיתי, לא כן מי שנדמה לו שבכל דבר ילך לו בחיים כרצונו, אזי מיד שהולך שלא כסדר הוא נשבר לגמרי, ואיש כזה יהיה נשבר לשברי שברים, ולא יהיה יכול להחזיק מעמד בחיים, ועיקר מעלת האדם נמדד רק כפי ההתחזקות שלו, וכמו שפעם התבטא רביז"ל ואמר, העיקר מה שקורין "דערהאלטין זיך" (להחזיק עצמו), וכן פעם דיבר מוהרנ"ת ז"ל שיחה נפלאה בענין התחזקות, ואמר שכל הצדיקים לא באו למדריגתם רק על ידי שהיה להם מדת ההתחזקות, ואמר, איך בא משה רבינו לענינו? רק על ידי שהיה לו מדת ההתחזקות, איך בא רבי שמעון בר יוחאי לענינו? רק על ידי שהיה לו מדת ההתחזקות, איך בא האריז"ל לענינו? רק על ידי שהיה לו מדת ההתחזקות, איך בא רביז"ל לענינו? רק על ידי שהיה לו מדת ההתחזקות, וסיים, ואיך באתי למה שבאתי? רק על ידי שהיה לי מדת ההתחזקות, כי על כל הצדיקים הנ"ל עבר עליהם בחיים מה שעבר, צרות יסורים מחלוקת ומריבות מבית ומבחוץ, ועל ידי שהחזיקו מעמד ולא קראו תגר על הקדוש ברוך הוא חס ושלום, רק התחזקו וקיבלו הכל באהבה, באו למה שבאו, אבל אם האדם קורא תגר ומטיח דברים כלפי מעלה חס ושלום, לבסוף הוא נופל נפילה גדולה, וכמו שמצינו אצל לוי (סוכה נ"ג.) שהטיח דברים כלפי מעלה ואיטלע (נעשה צולע), כי אף על פי שרצונו היתה לטובה, להתפלל על הגשמים, אבל לא ביקש בדרך רחמים ותחנונים, רק אמר עלית למרום וכו', ועל ידי זה נענש שנפל ואיטלע, כי האדם צריך תמיד להתפלל לפניו ברחמים ותחנונים, ואחר כך להאמין שכל מה שהקדוש ברוך הוא עושה לטובה, ואז יהיה לו התחזקות אמיתי ויצליח מאד בכל ימי חייו, והשם יתברך יזכינו לקנות בעצמינו מדת ההתחזקות באמת, ונזכה להחזיק מעמד בכל מה שעובר עלינו בחיים, עדי נזכה לראות בגאולתן וישועתן של ישראל, בביאת משיח צדיקנו במהרה דידן אמן ואמן.

